

LUONNON MONIMUOTOISUUSOHJELMA

11.8.2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. Luonnon monimuotoisuus ja Kemijoki Oy	3
2. Ohjelman tarkoitus	6
3. Ohjelman kytkeytyminen muihin Kemijoki Oy:n linjauksiin ja toimintamalleihin	7
3.1 Kemijoki Oy:n strategia ja riskien hallinta.....	7
3.2 Kemijoki Oy:n yritysvastuuohjelma ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet	8
3.3 Ilmastonmuutoksen hillintä.....	9
3.4 Ympäristöperiaatteet ja vastuullisuushankkeet...	10
3.5 Kemijoki Oy ja vihreän rahoituksen viitekehys (Green Finance Framework)	11
4. Luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet vuosille 2022-2030.....	12
5. Kemijoki Oy ja luonnon monimuotoisuus vuonna 2022	13
5.1 Kemijoki Oy:n toimialueen luonto ja sen erityispiirteet.....	13
5.2 Ekosysteemipalvelut Kemijoki Oy:n toimintaympäristössä	14
5.3 Luonnonsuojelu Kemijoki Oy:n maa- ja vesialueilla.....	14
5.4 Luonnon monimuotoisuus Kemijoki Oy:n toiminnassa	15
5.4.1 Jokivesistö	15
5.4.2 Tekojärvet ja säännöstellyt järvet	16
5.4.3 Sierilän alue	17
5.4.4 Luonnonsuojelualueet.....	18
6. Ohjelman toimenpiteet ja toimeenpano	19
6.1 Luonnon monimuotoisuuden indikaattorit ja tavoitteet	20
6.2 Luontopääoman hallinta	21
6.3 Luontotiedon hallinta ja saatavuus.....	21
6.4 Ekologisten yhteyksien turvaaminen	21
6.5 Lajien ja luontotyyppien suojelu	21
6.6 Luontoselvitykset ja seurannat	22
6.7 Ennallistaminen ja luonnonhoito	22
6.8 Ympäristökasvatus ja viestintä.....	23
Käsitteet	24
Liitteet	27

1. LUONNON MONIMUOTOISUUS JA KEMIJOKI OY

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan maapallolla esiintyvää elävää luontoa ja sen kirjoa maailmassa tai tietyssä luontotyyppissä. Luonnon monimuotoisuus ilmentyy erilaisina elinympäristöinä ja lajeina, jotka ovat sopeutuneet elämään tietynlaisissa ympäristöissä. Luonnon monimuotoisuus on erittäin tärkeää ekosysteemipalveluille. Monimuotoinen luonto luo perustan kestäväälle toiminnalle ja toiminnan kehittämiselle. Luonnonvaroja on käytettävä kestävästi.

Luonnon monimuotoisuuden tila (lajit ja ekosysteemit) on huonontunut kiihtyvällä vauhdilla, eikä luontokatoa ole yrityksistä huolimatta pystytty pysäyttämään.

Luonnon monimuotoisuuteen sisältyvät teemat kytkeytyvät myös ilmastonmuutokseen. Ilmastonmuutoksen ennakoitaan kiihdyttävän luontokatoa. Toisaalta moni-

muotoisuuden hupeneminen voi kiihdyttää ilmastonmuutosta, jos luonnon kyky sitoa ja varastoida hiiltä heikkenee. Osa ilmastonmuutosta hillitsevistä toimista on myös luonnon monimuotoisuuden kannalta hyödyllisiä, mutta luontokadon pysäyttämiseksi tarvitaan lisäksi erillisiä toimenpiteitä.

Kemijoki Oy on laatinut luonnon monimuotoisuusohjelman (jatkossa myös LUMO-ohjelma) vuosille 2022-2030. Ohjelma on jatkoa pitkäaikaiselle työllemme luonnon ja ympäristön hyväksi.

Toimintaympäristömme on vesien äärellä ja siksi toiminnassamme on kiinnitettävä erityistä huomiota vesien tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen. Vesivoima on ilmastonmuutosta hillitsevä, uusiutuva ja vähäpäästöinen sähköntuotantomuoto, jonka hyödyntämisellä on vaikutuksia luontoon, maisemaan ja paikallisten asukkaiden ja joenkäyttäjien elämään. Luonnon monimuotoisuuteen liittyvien toimien keskeisenä tavoitteena tulee olla yhteiskuntaa poikkileikkaava ekologinen siirtymä, jonka

◀ Kuvassa Hyypiönoja.

◀ Rantakukka kasvaa luonnonvaraisena
Ounasjoen rannoilla.

seurauksena luonnon monimuotoisuuden turvaaminen otetaan huomioon kaikessa luonnonympäristöjä ja luonnonvaroja koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kemijoki Oy:n suurin omistaja on Suomen valtio. Näin ollen valtion omistajapoliittinen periaatepäätös ohjaa toimintaamme. Periaatepäätöksen mukaan yhtiöiden on tunnistettava myös oman toimintansa ilmasto-vaikutukset, vaikutukset ympäristölle ja luonnon monimuotoisuudelle sekä asetettava niille verrokkiyhtiöihin nähden kunnianhimoiset mitattavat tavoitteet. Olemme laatineet luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet periaatepäätöksen asettamasta tasosta. Tiedostamme vastuumme ja haluamme osaltamme minimoida toimintamme vaikutukset luontokatoon.

Toisaalta myös yhteiskunnan tietoisuus ja monimuotoisuuden vaatimukset ovat lisääntyneet. Työntekijöidemme, omistajiemme ja yhteistyötahojemme vaatimukset ja toiveet siitä, että huomioimme luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvät haasteet, ovat kasvaneet. Niin ikään luonnon monimuotoisuuden

huomioon ottaminen on toimintamme hyväksyttävyyden varmistamisessa keskeisessä asemassa. Edelleen monimuotoisuustyö haastaa osaamistamme ja innovointikykyämme. Ratkaisujen avaimet löytyvät yhteistyössä toteutetun ekologisen suunnittelun kautta eli yhdistämällä liiketoimintoihin ja ympäristöasioihin liittyvä osaaminen ja hyödyntämällä innovatiivisia menetelmiä. Nämä näkökulmat on otettu huomioon ohjelmaa laadittaessa.

Lähtökohtaisesti yritysten toimet luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa voidaan jakaa suoriin, epäsuoriin ja yrityksen ulkopuolisiin toimiin. Suorat vaikutukset liittyvät keskeisimmin omaan maankäyttöön ja siihen, kuinka tuotamme sähköä. Meillä on maa- ja vesialueiden omistajana ja käyttäjänä mahdollisuus huomioida monimuotoisuutta hyvin konkreettisesti ja paikallisesti. Keskeisiä monimuotoisuuteen liittyviä epäsuoria osa-alueita ovat hankintaketjut. Esimerkiksi tiettyihin sertifiointeihin siirtymällä voi vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen globaalisti, ehkäistä ylikulutusta ja suojella uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä. Ulkopuolisilla toimilla tarkoitetaan

sidosryhmien toiminnan tukemista, lahjoituksia tai osallistumista monimuotoisuushankkeisiin, jotka eivät liity suoraan omaan toimintaan. Näitä olemme toteuttaneet jo pitkään ja LUMO-ohjelmamme tulee sisältämään toimia jokaisella osa-alueella.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäviä keinoja ovat muun muassa ennallistaminen, arvokkaiden elinympäristöjen turvaaminen ja parantaminen sekä suojelukohteiden seuranta ja hoito.

Työn alussa olemme kartoittaneet, missä ovat toimintamme suurimmat ympäristövaikutukset ja riippuvuudet ympäristöön. Olemme arvioineet, että toiminnassamme ne liittyvät suoraan maankäyttöön ja ekosysteemi-palveluiden käyttöön sekä siihen, kuinka tuotamme sähköä. Luonnon monimuotoisuusohjelman ensimmäisenä vaiheena olemme koonneet yhteen vesivoiman tuotannon ympäristövaikutukset sekä toimintamme suorat ja välilliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Niin ikään olemme määritelleet luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet ja painopisteet

sekä toimenpiteitä, joilla voimme parantaa luonnon tilaa ja ylläpitää sen monimuotoisuutta tulevaisuudessa. Olemme myös kartoittaneet, mitä toimia luonnon monimuotoisuuden hyväksi olemme jo aiemmin tehneet. Teemme muun muassa vapaaehtoisia toimia luonnon tilan parantamiseksi. Vapaaehtoiset toimmemme ovat meitä velvoittavien ympäristötöiden lisäksi tehtävää työtä, joihin sisältyy esimerkiksi elinympäristöjen kunnostuksia ja lajien suojelua. Olemme myös rahoittaneet tutkimusta ilmastonmuutoksen vaikutuksista Suomessa. Tutkimuksesta tehdyn selvitystyön olemme jakaneet kaikkien saataville korvauksetta. Kaikkien toimiemme suunnittelua ja toteutuksia ohjaa viimeisin tutkimustieto.

Perinnemaisemaa Tervolan kotiseutumuseon alueella. ➤

2. OHJELMAN TARKOITUS

Kemijoki Oy:n luonnon monimuotoisuusohjelman tarkoituksena on edistää ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja varmistaa, että yhtiön toiminta jatkossakin tukee ilmastonmuutoksen hillintää ja hallintaa. Yhtiön tavoitteena on myös tukea Euroopan unionin biodiversiteettistrategian tavoitetta, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen saadaan pysäytettyä ja luonnon monimuotoisuus lähtee toipumaan vuoteen 2030 mennessä.

Myös jatkossa luonnon monimuotoisuutta kohentavia toimiamme ovat arvokkaiden luontokohteiden suojelu, uhanalaisten lajien suojelu, vesistöjen tilan parantaminen ja kalavesien kunnostus. Käytössämme on ISO 14001 -standardin mukainen

ympäristöjärjestelmämalli, joka edellyttää sertifioidulta järjestelmältä samanlaisia vaatimuksia ympäri maailman. Ympäristöjärjestelmän avulla voidaan koota kaikki toimintaamme liittyvät ympäristöasiat selkeäksi kokonaisuudeksi. Ympäristöjärjestelmämme tavoitteena on vähentää toimintamme haitallisia ympäristövaikutuksia.

Tarkoituksenamme on, että yhdessä suunnitellen ja toteuttaen luonnon monimuotoisuusohjelman lopputuloksena on luontoalueita, joiden arvo luonnon monimuotoisuudelle ja ihmisten virkistykselle on nettopositiivinen nykytilaan verrattuna.

3. OHJELMAN KYTKEYTYMINEN MUIHIN KEMIJOKI OY:N LINJAUKSIIN JA TOIMINTAMALLEIHIN

Puolukkaa tavataan laajalla alueella pohjoisella pallonpuoliskolla.

3.1 KEMIJOKI OY:N STRATEGIA JA RISKIEN HALLINTA

Luonnon monimuotoisuus on saanut yhä vahvempaa jalansijaa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa. Muun muassa uusi voimaan tuleva luonnonsuojelulaki korostaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista, mikä haastaa monenlaista teollista toimintaa - meidät mukaan lukien.

Päivitämme strategiamme vuosittain. Strategiassa tunnistetaan toimintaympäristön tulevaisuuden muutostekijät ja linjataan tulevaisuuden visio, tavoitteet ja painopistealueet. Vuoden 2022 strategiassa luonnon monimuotoisuus on noussut ympäristöasiana ilmastonmuutosteeman rinnalle ja strategiassa on asetettu useita tavoitteita sen yhteyteen. Olemme kirjanneet strategiaan tunnistavamme luonnon monimuotoisuutta tukevat toimet ja laadimme tavoitteet sekä toimenpideohjelman tuleville vuosille.

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset huomioidaan Kemijoki Oy:n riskienhallinnassa, jonka tavoitteena on tukea yhtiön strategisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista sekä varmistaa yhtiön toiminnan jatkuvuus ja kehittyminen myös siinä tapauksessa, että jokin riskeistä toteutuu. Tavoitteena on myös varmistaa toiminnan, omaisuuden, henkilöstön ja ympäristön turvallisuus.

Hallitus käsittelee yhtiön merkittävimmät riskit ja niiden hallintakeinot vuosittain. Hallitus päättää myös riskienhallinnan strategisista linjauksista ja keskeisistä toimintaohjeista. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan järjestämisestä. Johtoryhmä arvioi riskejä kokonaisvaltaisesti vuosittain. Kukin yksikkö vastaa vastuualueeseensa kohdistuvien riskien tunnistamisesta, arvioinnista, käsittelystä ja riskienhallinnan toteuttamisesta käytännössä.

3.2 KEMIJOKI OY:N YRITYSVASTUU- OHJELMA JA YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

Yritysvastuu tarkoittaa organisaation vastuuta sen päätösten ja toimintojen vaikutuksista yhteiskuntaan, ympäristöön ja ihmisiin. Yritysvastuusta huolehtiminen edellyttää avointa ja eettistä toimintaa, joka edistää kestävää kehitystä ja yhteiskunnan hyvinvointia.

Kemijoki Oy:n hallitus hyväksyy yhtiön yritysvastuuohjelman. Vuosien 2019-2023 yritysvastuuohjelmassa on kolme pääteemaa: hyvinvoivat ihmiset ja luonto paikallisesti, kohti hiilineutraalia tulevaisuuden Suomea ja vesivoimaosaamisen edelläkävijä. Raportoimme yritysvastuuohjelman tuloksista säännöllisesti henkilöstölle, kumppaneille ja muille sidosryhmille. Julkaisemme kotisivuillamme vuosittain yritysvastuuraportin ja GRI-koosteen.

Edistämme YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Kemijoki Oy on vuonna 2018 tehnyt kestäväen kehityksen yhteiskuntasitoumuksen. Liityimme näin suureen joukkoon sitoumusten tekijöitä, joiden yhteisenä visiona on luonnon kanto-kyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi. Toimenpidesitoumukset ovat konkreettinen ja mitattava tapa edistää kestävää kehitystä. Lisäksi sisällytämme YK:n kestäväen kehityksen tavoiteohjelma Agenda 2030:n teemat yritysvastuuohjelmaamme. YK:n kestäväen kehityksen tavoiteohjelmassa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon.

Ennallistamistyöt käynnissä Runkausjoella. ➤

3.3 ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ

Hiilineutraalissa sähköjärjestelmässä vesivoimalla on avainrooli tuotannon ja kulutuksen tasapainottavana säätövoimana. Siksi tuemme muutosta kohti uusiutuvaan energiaan pohjautuvan hiilineutraalin sähköjärjestelmän kehittämistä 2030-luvun loppuun mennessä.

Olemme tarkastelleet ja kirjanneet ilmastoteeman strategisen merkityksen yhtiön liiketoiminnassa, aihepiiriin liittyvät riskit ja mahdollisuudet, ilmastoasioiden huomioimisen johtamisessa sekä tavoitteet ja mittarit. Ilmastolinjauksemme noudattaa EU:n ilmasto-raportointia koskevia suuntaviivoja sekä Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) -suosituksen periaatteita. Sen mukaan olemme sitoutuneet toimimaan kansainvälisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden mukaisesti.

Kemijoki Oy:llä on kaksi keskeistä ilmastotavoitetta. Laitosten kokonaiskäytettävyyden tulee olla hyvällä tasolla, ja me asetamme sille vuosikohtaisen tavoitteen. Toiseksi joustava vesivoima mahdollistaa muiden uusiutuvien tuotantomuotojen lisäämisen ja yhteiskunnan sähköistymisen ilmastomyönteisellä tavalla. Tämän tavoitteen toteutumista seuraamme tunnusluvulla, joka kuvaa vesivoimatuotannon ajoittumista suurimman sähköntarpeen aikaan.

3.4 YMPÄRISTÖPERIAATTEET JA VASTUULLISUUSHANKKEET

Ympäristöperiaatteet ja -päämäärät sekä niistä johdetut vuositavoitteet ohjaavat toimintaamme. Tavoitteet liittyvät vesivoimatuotannon käyttöön ja lisäämiseen kestävin periaattein, ympäristövahinkoriskien ehkäisemiseen sekä vesivoiman tuotannosta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten lieventämiseen.

Energiateollisuus ry:n verkkosivuille on koottu vesivoiman vastuullisuushankkeita. Kemijoki Oy on toteuttanut lukuisia vastuullisuushankkeita ja osallistunut yhteistyöhankkeisiin. Vastuullisuushankkeiden ja luonnon monimuotoisuusohjelman toimenpiteiden tavoitteet ovat yhteneväiset – molemmilla pyritään säilyttämään tai lisäämään luonnon monimuotoisuutta.

Teemme rannansuojauksia, maisemointeja ja raivauksia vuosittain. Töiden suunnitteluvaiheessa kuuntelemme alueen asukkaiden toiveita. Helpotamme joen monipuolista käyttöä muun muassa rakentamalla ja

kunnostamalla veneenlaskupaikkoja ja tekemällä kelkkailijoille ylityssiltoja.

Arvokkaita kasvi- ja eläinlajeja sekä niiden elinympäristöjen säilymistä edesautamme siirtämällä veden alle jäävää maa-ainesta, kasvillisuutta tai siemeniä uusille alueille sekä ekologisena kompensaationa kunnostamalla vastaavanlaisia elinympäristöjä muualla. Arvokaiden luontokohteiden läheisyydessä pyrimme ajoittamaan raivaus-, rakennus- ja maisemointityöt lisääntymiskauden ulkopuolelle.

Olemme sitoutuneita kala-asioiden pitkäjänteiseen kehittämiseen. Vaelluskalakantojen palauttamisessa rakennettuihin vesistöihin tarvitaan laaja valikoima toimenpiteitä sopivassa järjestyksessä. Ensin on vahvistettava jokien poikastuotantoalueille leimautuvien vaelluskalojen kantoja, jotta mahdollisia kalateitä varten olisi riittävästi kalakantaa jokiin nousemaan.

Kalakantoja vahvistetaan muun muassa emokalojen ylsiirroilla alajuoksulta yläjuoksulle, kalanpoikasten tuki- ja mäti-istutuksilla sekä elinympäristökunnostuksilla.

Seuraamme vesivoimatuotannossa olevien jokien ja varastoaltaiden tilaa jatkuvasti muun muassa kalakantoja, veden laatua ja rantaeroosiota tarkkailemalla. Osallistumme useisiin vesivoimaa ja sähköntuotantoa koskeviin tutkimushankkeisiin, joilla edistetään energia-alan ympäristöasioiden kehittämistä.

3.5 KEMIJOKI OY JA VIHREÄN RAHOITUKSEN VIITEKEHYS (GREEN FINANCE FRAMEWORK)

Vastuullisuuden painoarvo on kasvanut rahoitusmarkkinoilla ja sen odotetaan kasvavan edelleen. Olemme laatineet ensimmäisen vihreän rahoituksen viitekehyksen (Green Finance Framework), jonka ulkopuolinen taho on arvioinut (Second-Party Opinion). Viitekehyksen alaista vihreää rahoitusta voi käyttää kolmeen pääkohteeseen: uusiutuva energia, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä ympäristön kannalta kestävä maankäyttö ja elävien luonnonvarojen hallinta, joka sisältää myös luonnon monimuotoisuuden. Viitekehyksen alainen vihreä rahoitus on yksi keino tukea ja mahdollistaa Luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisia toimiamme osana vastuullisuustyötämme.

4. LUONNON MONIMUOTOISUUSOHJELMAN TAVOITTEET VUOSILLE 2022–2030

Kemijoki Oy:n toiminnan keskeisiä luonnon monimuotoisuuden hyväksi tehtävän työn painopistealueita ovat:

- › Kartoittaa ekologisen kompensaation hyödyntämismahdollisuuksia. Luonnon monimuotoisuuden ja toimivien ekosysteemien näkökulmasta tulevana vuosina erityistä huomiota tullaan kiinnittämään ekologisen jatkumon toteuttamismahdollisuuksiin niin vesistöissä kuin maa-alueilla.
- › Sitoutuminen vaelluskalojen vaellusyhteyksien luomiseen Ounasjoelle ja virtavesien elinympäristökunnostuksiin. Tavoitteena on myös tukea kalatautien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan tähtääviä menetelmiä.
- › Kartoittaa vuoteen 2027 mennessä omistamiemme maa- ja vesialueiden luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisen kannalta tärkeät alueet ja tehdä selvitys niiden säilyttämisestä.
- › Tarkentaa arviota Kemijoki Oy:n omistamien alueiden hiilitaseesta ja kompensointimahdollisuuksista.
- › Kehittää luonnon monimuotoisuuden indikaattoreita. Täydennämme ja kehitämme mittausmenetelmiä tutkijoiden kanssa.

5. KEMIJOKI OY JA LUONNON MONIMUOTOISUUS VUONNA 2022

5.1 KEMIJOKI OY:N TOIMIALUEEN LUONTO JA SEN ERITYISPIIRTEET

Omistamme yhteensä 20 vesivoimalaitosta, joista 16 sijaitsee Kemijoen vesistöalueella. Toimintamme sijoittuu Kemijoen vesistöalueella Kemijoen pääuomalle, Kemijärvelle, Kitiselle, Raudanjoen vesistön alaosaan ja Olkkajärvelle. Voimatalouden osaksi on Kitisen ja Luiron latvoille rakennettu Lokan ja Porttipahdan tekoaltaat. Voimalaitoksistamme neljä sijaitsee Kemijoen vesistöalueen ulkopuolella – kaksi Lieksanjoella ja kaksi Kymijoella. Ounas- ja Kemijoen valuma-alueella toiminta-alueemme rantaviivojen yhteispituus on noin 3 670 kilometriä. Tekojärvien kokonaispinta-ala on noin 631 neliometriä. Jokivarsien ranta-alueet ovat pääosin omistuksessamme ja niiden luonto on moninaista. Rannoillamme on luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä luontotyyppejä, kuten avoimia törmiiä, perinnebiotoopeiksi luokiteltavissa olevia niittyjä ja ketoja, luonnontilaisia soita, kosteikkoja, kutupaikkoja ja vanhoja metsiä sekä talousmetsää.

Jokiluonnon lisäksi Kemijoki Oy omistaa metsää yhteensä noin 42 000 hehtaaria. Ilmastonmuutoksen kannalta metsät toimivat hiilinieluina, ja metsiemme vuosittainen hiilinielu vastaa noin 31 000 t CO₂-ekvivalenttia.

Kemijoki Oy:n omistamista metsä- ja suoalueista suurimmat alueet sijaitsevat monipuolisen luonnon omaavalla Kemihaaran alueella. Kemi- ja Vuotosjoen lisäksi aluetta rikastuttavat jokien haarat, purot, laajat aapasuot sekä tulvaniityt ja -metsät. Suot ovat suureksi osaksi luonnontilaisia, ja niillä elää useita uhanalaisia lajeja. Suotyypeistä peräti 11 on uhattuja. Linnusto on alueella runsas, ja etenkin metsähanhet, joutsenet ja kurjet käyttävät sitä pesimä- ja levähdyspaikkana.

Perinnebiotoopit eli kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat perinteisen karjatalouden muovaamia, yleensä runsaslajisia elinympäristöjä, jotka ovat tuottaneet karjan tarvitseman talvirehun tai olleet laitumina.

Perinnebiotooppien hoito on pääasiassa ollut niittoa, laidunnusta tai heinäkorjuun jälkeistä laidunnusta. Lisäksi hoitomenetelminä ovat olleet muun muassa puuston harventaminen, tulvittaminen, ei-toivotun kasvillisuuden poistaminen, kevätsiivous sekä kulotus. Laitumia ja niittoniittyjä ei ole lannoitettu, muokattu tai kylvetty. Merkittävä osa luontomme monimuotoisuutta, suomalaista kulttuurihistoriaa ja identiteettiä sekä kaunista maalaismaisemaa on vaarassa hävitä perinnebiotooppien taantuessa. Toimintaympäristömme alueelta tunnistetut perinnebiotoopit painottuvat pääosin Kitisen alueelle ja Kemijoen pääuomaan. Olemme osallistuneet perinnebiotooppien vaalimiseen hoitamalla perinnemaisemia muun muassa Muteniassa ja Suvannon kylässä. Saarissa olevien maa-alueiden vuokraaminen hevosten ja lampaiden laidunalueiksi huolttaa uhanalaisia perinnebiotooppeja.

5.2 EKOSYSTEEMIPALVELUT KEMIJOKI OY:N TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

Luonnon monimuotoisuus ylläpitää ekosysteemi-palveluita. Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan kaikkia niitä aineettomia ja aineellisia hyötyjä, joita ihmiset saavat luonnosta, kuten puhdas ilma ja vesi, hedelmällinen maaperä, ravinto, tulvien hallinta ja virkistysmahdollisuudet.

Toimintaympäristömme sisältää ja tuottaa monin tavoin tärkeitä ekosysteemipalveluita. Sähkön tuottaminen vähäpäästöisellä vesivoimalla tukee jo itsessään ekosysteemipalveluiden ylläpitoa, sillä sen saastuttavat vaikutukset ilmaan ja vesistöihin ovat varsin vähäiset. Luonnonympäristöt jokiympäristössä mahdollistavat laajan kirjon erilaisia virkistysmahdollisuuksia. Vesien äärellä on mahdollista vuodenajasta riippuen muun muassa kalastaa, uida, hiihtää, veneillä ja kelkkailla. Rakennetun vesistön ansiosta tulvien aiheuttamia vahinkoja pystytään ehkäisemään, mikä osaltaan parantaa jokiympäristön ekosysteemipalveluita.

5.3 LUONNONSUOJELU KEMIJOKI OY:N MAA- JA VESIALUEILLA

Luonnonsuojelulla tavoitellaan luonto- ja maisema-arvojen, eri eliölajien ja luontotyyppien sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja vaalimista sekä ylläpitämistä.

Luonnonsuojelussa tavoitellaan uhanalaisien ja vaarantuneiden eliölajien sekä näiden elinympäristöjen säilymistä. Lisäksi luonnonsuojelun tavoite on pyrkiä ehkäisemään ihmisen aiheuttamia muutoksia luonnontilaisessa ympäristössä sekä palauttamaan luonto entiselleen. Luonnonsuojelulla tavoitellaan toisaalta myös ihmisen pitkäaikaisen toiminnan tuloksena syntyneiden elinympäristöjen säilymistä. Luonnonsuojelulla tavoitellaan edellä olevan lisäksi luonnonvarojen sekä luonnon-ympäristön kestäväää käyttöä, luontoharrastuksen ja luonnontuntemuksen lisäämistä sekä luonnon-tutkimuksen edistämistä.

Monet luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävistä toimenpiteistä tehdään luonnonsuojelullisin keinoin.

Olemme perustaneet suojelualueita uhanalaisten elinympäristöjen ja lajien suojelemiseksi. Olemme luovuttaneet Suomen valtiolle luonnonsuojeluun osoitettuja alueita 958 hehtaaria, omistamme yksityisiä suojelu-alueita 7 894 hehtaaria sekä koskiensuojelulailla ja Ounasjokilailla suojeltuja vesialueita 4 119 hehtaaria. Kemijoki Oy on Metsähallituksen jälkeen Pohjois-Suomen suurin suojelualueiden omistaja.

Selvitämme edelleen, onko omistuksessamme alueita, jotka vielä voisivat soveltua suojelualueiksi ja tarvitsevatko olemassa olevat suojelualueemme hoitotoimia.

5.4 LUONNON MONIMUOTOISUUS KEMIJOKI OY:N TOIMINNASSA

5.4.1 JOKIVESISTÖ

Keskeisin toimintaympäristömme on jokivesistöissä. Niinpä suurin osa luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävistä konkreettisista toimistamme tehdään vesistöissä. Ohitusratkaisujen toteuttaminen, kalanviljely, istutustoiminta ja elinympäristökunnostukset sekä tutkimushankkeet tähtäävät virtavesissä elävien vaelluskalojen, kuten meritaimenen ja -lohen, palauttamiseen Kemijokeen ja sen sivujokiin sekä järvilohen palauttaminen Lieksanjokeen.

Olemme muun muassa osallistuneet vaelluskalakantojen elvyttämiseen tähtäävinä toimina meritaimenen ja -lohen lisääntymis- ja poikastuotantoalueiden kunnostushankkeisiin, kalojen ylisiirtojärjestelmien ja smolttien alasvaellusratkaisujen kehittämiseen ja pilotointiin. Suurimpana yksittäisenä hankkeena suunnittelemme ja toteutamme vaelluskaloille padon ohitusratkaisun Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen. Vaelluskalatyötämme ohjaa Kemijoki Oy:n tavoite palauttaa osin luonnonvarainen vaelluskalakanta Kemi- ja Ounasjokeen.

Tuemme vaelluskalakantoja myös mäti- ja pienpoikasistutuksilla, joiden määrää kasvatamme vuosittain määrätietoisesti. Istutamme meritaimenen mätiä Laisentia- ja Meltausjoelle ja merilohen mätiä Ounasjoen pääuomaan ja Tepasto-, Vene- ja Lainiojokeen. Keväisin istutamme yksivuotisia pienpoikasia. Istutamme meritaimenen poikasia Vähä- ja Louejokeen sekä merilohen poikasia Ounasjokeen. Panostamme aiempaa enemmän pienpoikasiin.

Tutkimushankkeet ovat tärkeässä osassa vaelluskalojen palauttamiseen tähtäävässä työssä. Olemme tehneet näytepyyntiä ja kalojen telemetriaseuranta Taivalkosken voimalaitoksen alapuolella. Interreg Nord EMRA -hankkeessa on selvitetty Ala-Kemijoen ja sivujokien alueella mahdollisia lisääntymis- ja poikastuotantoalueita ja suunniteltu niiden kunnostuksia. Istutusten tuloksellisuutta selvitetään muun muassa Ounasjoen istutusten tuloksellisuus -hankkeella.

5.4.2 TEKOJÄRVET JA SÄÄNNÖSTELLYT JÄRVET

5.4.2.1 Lokan ja Porttipahdan tekojärvet

Lokan ja Porttipahdan tekojärvet on rakennettu toimimaan Kemijoen ylivuotisina säännöstelyaltaina. Tekojärvet on rakennettu 1960-luvun lopulla. Lokan täyttö aloitettiin kesällä 1967 ja Porttipahdan täyttö syksyllä 1970. Tekojärvet yhdistettiin Vuotson kanavalla vuoden 1981 lopulla, minkä jälkeen tekojärvien säännöstely on tapahtunut Porttipahdan padon kautta. Lokasta juoksetaan vettä Luiroon lupaehtojen mukaisesti.

Olemme olleet osapuolena Lokan ja Porttipahdan tekojärvien säännöstelyn kehittäminen -hankkeessa ja sen tueksi perustetussa ohjausryhmässä. Kehittämishanke päättyi vuonna 2020. Toimintaa on hankkeen jälkeen jatkettu yhteistyöryhmän muodossa. Vuosina 2010–2015 toteutetuissa kehittämishankkeissa saatujen suositusten toteuttaminen jatkuu. Luonnon monimuotoisuutta erityisesti parantavia toimenpiteitä ja kannustavia esimerkkejä tekemästämme työstä ovat muun muassa kalakantojen kehittäminen, turvelauttojen ankkuroinnit sekä Luirojoen, Lokan ja Porttipahdan tekojärvien

virkestyskäyttöedellytysten parantaminen turvelauttoja, kantoja ja ajopuita poistamalla. Samoin esimerkkejä ovat Porttipahdan taimenistutukset, ilmastonmuutoksen vaikutusten huomioiminen säännöstelykäytännöissä ja jäljempänä tarkemmin kuvatut lintututkimukset.

Olemme mukana merikotkien rengastustyössä ja osallistumme alueen linnustoselvitykseen. Hankkeet ovat osa edellä mainittua tekojärvien kehittämishanketta, jonka osana pyrimme tuomaan alueen monipuolista luontoa entistä paremmin esille. Lokan ja Porttipahdan tekojärvien alue on muodostunut vuosikymmenten saatossa tärkeäksi merikotkien elinympäristöksi. Vielä puoli vuosisataa sitten erittäin uhanalaiseksi luokiteltu merikotka on nykyään jo elpymässä, ja kannan kooksi arvioidaan yli 500 yksilöä koko maassa. Tekojärvien alueella pesii noin 27–30 merikotkaparia. Kesällä 2021 Lokan ja Porttipahdan linnustoselvityksen osana tehdyssä lintulaskennassa havaittiin 54 eri lintulajia ja vajaat 1 400 yksilöä.

5.4.2.2 Kemijärvi ja Olkkajärvi

Tekojärvien lisäksi Kemijoki Oy säännöstelee kahta Lapissa sijaitsevaa luonnonjärveä, Kemijärveä ja Olkkajärveä. Olkkajärven säännöstely on aloitettu 1960-luvulla.

Kemijärven säännöstely on alkanut vuonna 1965. Se on Suomen säännöstellyin luonnonjärvi, ja sen säännöstelyn kehittämisen eteen on tehty pitkäjänteistä työtä jo yli vuosikymmenen ajan.

Vuosina 2000–2004 toteutetun Kemijärven säännöstelyn kehittämisselvityksen perusteella esitettiin 18 suositusta säännöstelyn vaikutusten vähentämiseksi. Vuosina 2010 ja 2015 tehtiin väliarviointit saannöstelysuositusten toteutumisesta. Väliarviointien perusteella laadittiin suosituksista ehdotukset vuosien 2016–2020 kehittämishankkeelle. Vuosille 2016–2020 asetetut säännöstelykäytäntöä koskevat suositukset säilyivät samana kuin aiemmin voimassa olleet suositukset. Muut suositukset koskivat vapaaehtoisia rannankunnostuksia, kalataloutta, virkestyskäyttöä sekä tiedotusta.

◀ Kuvassa Vähäjoen Suukoski.

Osana kehittämishanketta Kemijärven alueella tehtiin muun muassa vapaaehtoisia rantojen kunnostuksia ja koneellista kantosavotaa. Virkistyskäyttöä varten rakennettiin laivalaitureita, laavuja ja telarantoja sekä lintutorni Kulmunkiin. Kemijärveläisille tärkeää Pöyliöjärveä kunnostettiin vedenlaadun parantamiseksi vesikasvillisuutta poistamalla, tehokalastamalla sekä valuma-alueelta tulevaa kuormitusta vähentämällä. Myös syvänteiden ilmastimet uusittiin tehokkaammiksi. Lisäksi Kemijärven rannoille on asennettu opastetauluja ja karttoja kulkemista helpottamaan.

Säännöstelyn kehittämishanke on lakannut, mutta toiminta säännöstelyn haittojen vähentämiseksi jatkuu Kemijoki Oy:n, Kemijärven kaupungin, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä paikallisten osakaskuntien ja kalatalousalueen välisessä Kemijärven säännöstelyn yhteistyöryhmässä.

5.4.3 SIERILÄN ALUE

Kemijoki Oy on hakenut lupaa vesivoimalaitoksen rakentamiselle Sierilään. Voimalaitoksen rakentaminen muuttaisi jokivarren elinympäristöjä ja vaikuttaisi joidenkin eliöiden elinolosuhteisiin. Rakentamisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia vähennämme korvaavien elinympäristöjen rakentamisella ja kunnostuksilla, töiden ajoittamisella soveliaimpaan ajankohtaan sekä rantojen suojaus-, maisemointi- ja vihertöillä. Osa alueen perinne- maisemasta on vaarassa kasvaa umpeen ilman ihmisen apua. Umpeen kasvaminen vähentää alueen eliöstön monimuotoisuutta ja osa eliöstöstä on vaarassa kadota alueilta ilman tekemiämme niittotöitä ja siirtoistutuksia.

Voimalaitoksen vaikutusalueella olevalla pienellä niityllä esiintyy erittäin uhanalainen perhoslaji, apilakirjokääriäinen. Esiintymän suojaamiseksi on tehty toimenpidesuunnitelma, jonka avulla perhosen elinympäristö säilytetään ennallaan. Perhosen luonnollinen kanta on voimalaitoshankkeesta riippumatta heikko. Perhosta varten olemme sitoutuneet rakentamaan niityn ympärille suojapadon, jotta elinympäristö alueella säilyy. Lisäksi

perhosta on jo siirtoistutettu uusiin elinympäristöihin ja seuraamme kantojen kehittymistä.

Edesautamme rauhoitettujen kasvien, kuten laaksoarhon ja lapinleinikin, säilymistä siirtämällä padotusrajan alapuolelle jäävät esiintymät uusille alueille. Laaksoarho on niittykasvi, jonka säilymisen uhkana on alueen umpeen kasvaminen. Lapinleinikki on puronvarsien ruoho- ja heinäkorpien kasvi, joka viihtyy myös vesinoroissa ja lähdealtaissa. Lapinleinikin tunnetuista esiintymistä noin puolet sijaitsee suojelualueilla. Lajin suojelemattomia kasvupaikkoja uhkaavat edelleen täydennysojitukset ja hakkuut.

Olemme poikkeuslupien lupaehtojen mukaisesti sitoutuneet hoitamaan olemassa olevia sekä siirrettäviä laaksoarho- ja lapinleikkiesiintymiä pitkälle tulevaisuuteen sekä ennallistamaan lajeille sopivia elinympäristöjä.

Laaksoarhon ja lapinleinikin kannalta poikkeusluvat eivät haittaa lajien suotuisan suojelutason säilymistä niiden luontaisella levinneisyysalueella.

Linnuista törmäpääskyille on laadittu pesinnän-turvaamissuunnitelma sekä nykyisten kolonioiden tarkkailusuunnitelma. Sierilän voimalaitoksen vaikutus-alueella on runsaasti törmäpääskyille soveltuvia korkeita hiekkatörmä, joiden soveltuvuutta lintujen pesinnälle tarkkailemme viranomaisen ohjeiden mukaan. Myös vesilintujen ja kahlaajien populaatioiden säilyttämiseksi olemme kartoittaneet lintujen ravinto- ja levähdyskohteiksi soveltuvat matalikot, kosteikot ja kausikosteat uomat. Sierilän voimalaitoksen rakentamisen myötä linnuille soveltuvia matalia ruokailu- ja levähdyspaikkoja muodostuu myös lisää.

Olemme toimittaneet Lapin ELY-keskukselle hyväksyttäväksi yksityiskohtaisen perinnemaisemien säilyttämisen toimenpidesuunnitelman, johon sisältyy myös alueen perinnebiotooppien ja -maisemien hoitosuunnitelma. Sierilän vaikutusalueen jokivarren kylien yhteydessä on vielä nähtävissä vanhaa maaseutumaisemaa, jonka pitkäjänteiseen hoitoon olemme sitoutuneet.

5.4.4 LUONNONSUOJELUALUEET

Omistuksessamme on tällä hetkellä yhteensä 11 yksityistä suojelualueutta. Omistamamme luonnonsuojelu-alueet ja luonnonsuojeluohjelmakohteet edustavat erityisesti suo- ja metsäekosysteemejä. Joukossa on myös muutamia reheviä lintuvesiä, merkittävimpana Pruntelin kosteikko sekä pienialaisia ja keskisuuria luonnontilaisia soita. Myös Suomen ainoalle tunnetulle apilakirjokääriäisen esiintymälle on rajattu luonnonsuojelualain nojalla kohde Sierilän alueelta. Jatkossa kartoitamme luonnontilaisten soiden merkitystä luonnon monimuotoisuudelle sekä hiilijalanjäljelle.

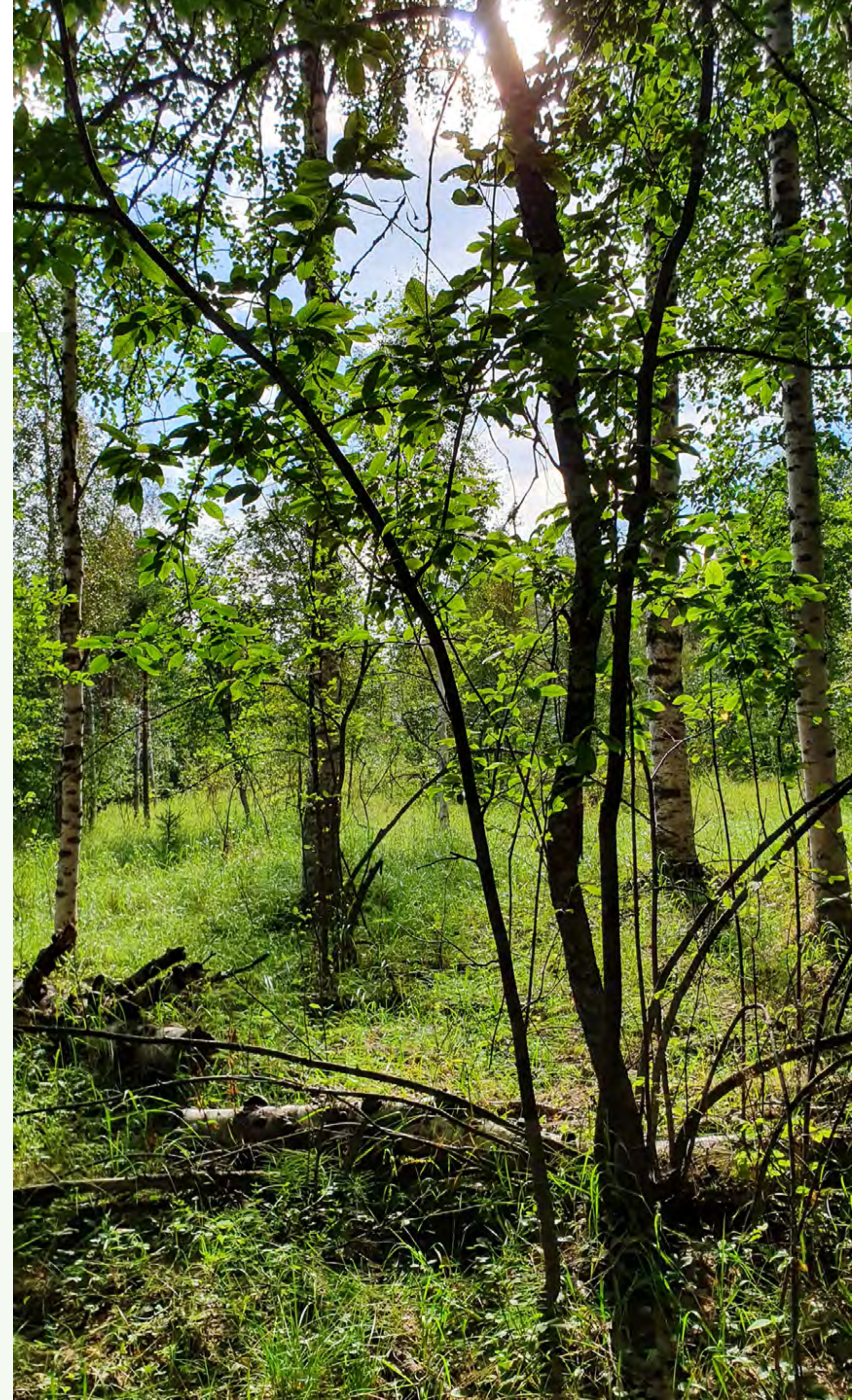
(Liitekartta, suojelualueet)

6. OHJELMAN TOIMENPITEET JA TOIMEENPANO

Ohjelman toimenpiteet on ryhmitelty erillisten teemakokonaisuuksien alle. Valitut teemakokonaisuudet ovat yksi keino ryhmitellä ja siten hahmottaa laajaan kokonaisuuteen linkittyviä toimenpiteitä. Ryhmittelyyn valitut teemakokonaisuudet ovat: luonnon monimuotoisuusindikaattorit ja tavoitteet, luontopääoman hallinta, luontotiedon hallinta ja saatavuus, ekologisten yhteyksien turvaaminen, lajien ja luontotyyppien suojelu, luontoselvitykset ja seurannat, ennallistaminen ja luonnonhoito ja ympäristökasvatus ja viestintä.

Tarkoituksena on asettaa vuosittaiset tavoiteaikataulut LUMO-toimenpiteille. Mahdollisimman monelle toimenpiteelle on pyritty jo ohjelman laadintavaiheessa arvioimaan viitteellinen aikataulu. Ohjelman toimenpiteisiin sisältyy sekä selvärajaisia erillishankkeita, kuten selvityksiä, että jatkuvan toiminnan ja toimintamallien kehittämistä läpi ohjelmakauden. Aikatauluihin vaikuttaa keskeisesti muun muassa vuosittainen resursointi. Aikatauluja päivitetään ohjelman edetessä.

Kuvassa Veitsikankaan perinnebiotooppi. >

6.1 LUONNON
MONIMUOTOISUUDEN
INDIKAATTORIT JA
TAVOITTEET

Vesistöjen, ranta-alueiden ja metsäluonnon tilan kehittymistä seurataan valituilla monimuotoisuus-indikaattoreilla. Indikaattoreilla mitataan edellä mainittujen ekosysteemien rakenteellista muutosta, alueiden suojelun hyötyjä, kehityshankkeiden toteuttamista sekä itse indikaattoreihin liittyvää kehitystyötä. Olemme asettaneet indikaattorikohtaiset tavoitteet, joita seurataan valituin muuttujin.

INDIKAATTORI	TAVOITE	MITTARI
Ekologinen kompensaatio	Kompensoidaan luontoheikennyksiä nettopositiivisilla hyvityksillä	Kohteiden määrä ja näkyvyys
Ennallistaminen	Parannetaan suojelukohteiden ja vesistöjen luonnon tilaa	Ennallistamistoimien määrä, veden laadun tarkkailu
Kalalajien elinympäristökunnostukset	Lisätään luontaisesti alueella lisääntyvien kalalajien määrää, parannetaan lisääntymismahdollisuuksia	Kalojen ja kalalajien määrä lisääntyy
Kasvilajit	Parannetaan kasvien elinympäristöjä, poistetaan vieraslajeja ja lajia uhkaavia muita lajeja	Uhanalaisten lajien säilyminen ja esiintymien lisääntyminen
Laji- ja elinympäristöhankkeet	Toteutetaan yhteistyöhankkeita sidosryhmien kanssa	Yhteistyöhankkeiden määrä
Maisemanhoito	Toteutetaan yhteistyöhankkeita sidosryhmien kanssa	Laidunsopimusten ja perinnebiotooppien määrä
Metsien rakenne	Ylläpidetään ja lisätään metsien rakenteellista vaihtelua	Luonnon monimuotoisuuden korostaminen metsienhoidossa
Perinnebiotoopit	Hoidetaan perinnebiotoopit, niiden tyypilliset eliö- ja kasvilajit säilyvät	Hoidettujen perinnebiotooppien määrä
Suojelualueet	Parannetaan suojelualueverkostoa	Suojelualueiden osuus omistuksesta
Vesistöjen tila ja virkistyskäyttö	Ilmastimet, välppä- ja pintaroskien poistaminen vesistöstä, turvelautojen poistaminen	Veden laatu ja virkistyskäyttöarvo
Vieraslajit	Poistetaan kasvi- ja eläinlajeja, jotka on määritetty haitallisiksi vieraslajeiksi	Toteutettujen toimenpiteiden määrä

6.2 LUONTOPÄÄOMAN HALLINTA

Luontopääomalla tarkoitetaan kaikkia luonnon uusiutumattomia ja uusiutuvia luonnonvaroja. Ekosysteemi-palveluilla tarkoitetaan luontopääoman tarjoamia aineellisia ja aineettomia palveluita. Kemijoki Oy:n toimintaympäristössä olevien alueiden luontopääoman tunnistaminen sekä sen hallinnan kehittäminen ovat tietoon perustuvan päätöksenteon ja aidosti kestävän energiantuotantokehityksen edellytyksiä.

6.3 LUONTOTIEDON HALLINTA JA SAATAVUUS

Luontotiedolla tarkoitetaan tässä yhteydessä erityisesti sähköisesti paikkaan liitettyjä luontotietoja (paikkatieto) ja luontoselvityksissä tuotettuja tekstimuotoisia raportteja. Luontotiedon saatavuudella tarkoitetaan erilaisten ja eri muodossa tuotettujen luontotietojen julkisuutta ja helppokäyttöisyyttä työntekijöillemme, kumppaneillemme sekä viranomaisille.

Kehitetään muun muassa luontoarvojen paikkatietojen teknistä hallintaa, tietokantojen rakenteita ja kerätyn tiedon esitystapoja.

6.4 EKOLOGISTEN YHTEYKSIEN TURVAAMINEN

Ekologisten yhteyksien turvaaminen edellyttää erilaisten yhteyksien tunnistamista. Metsäisten ja puustoisten elinympäristöjen ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet ovat nykyisin paremmin tiedossa kuin avoimien elinympäristöjen ja vesieliympäristöjen yhteydet ja yhteystarpeet. Ekologisten yhteyksien turvaamisessa on keskeistä, että tunnistetut merkittävät maa- ja vesi-ekosysteemien ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet huomioidaan maa- ja vesialueiden käytön suunnittelun kaikilla tasoilla.

6.5 LAJIEN JA LUONTOTYYPPIEN SUOJELU

Lajien ja luontotyyppien suojelussa keskitymme lain-säädännössä huomioituihin luontotyypppeihin ja lajistoon sekä kansallisissa arvioinneissa uhanalaiseksi määriteltujen luontotyyppien ja lajiston suojeluun. Suojelun painopisteinä ovat ne lajit ja luontotyypit, joiden esiintymät painottuvat toiminta-alueellemme tai joiden esiintymiselle toiminta-alueemme on muutoin tärkeä. Suojelun keinovalikoimaan kuuluvat luonnonsuojelulain mukaisen luonnonsuojelualueiden perustamisen lisäksi lajien huomioiminen alueiden käytössä, aktiivinen hoito ja elinympäristöjen ennallistaminen sekä lajin siirtäminen toiseen elinympäristöön.

Aktiivinen hoito on tärkeää erityisesti perinnebiotooppien, harjujen paahdeympäristöjen sekä muiden avoimien ja puoliavoimien elinympäristöjen ja ominaispiirteiden sekä niistä riippuvaisen lajiston säilyttämiseksi. Myös pienialaiset vesistöjen läheiset elinympäristöt, kuten kosteikot, saattavat vaatia hoitotoimia.

Uhanalaisia lajeja elää eniten metsissä ja perinneympäristöissä. Konkreettisina toiminamme mainittakoon käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatiminen suojelualueille sekä niittyjen avoimena pito. Metsiä voidaan suojella luonnonsuojelualueina tai arvometsinä. Suojelua voidaan toteuttaa myös esimerkiksi osana METSO- tai Helmi-ohjelmia. Osallistumme Helmi-ohjelmaan, joka vahvistaa luonnon monimuotoisuutta aktiivisilla hoito-toimilla.

6.6 LUONTOSELVITYKSET JA SEURANNAT

Toimialueemme lajistosta ja erityisesti Sierilän alueen lajistosta on kertynyt varsin runsaasti erilaisia laji-havaintoja ja -selvityksiä. Ne ovat keskittyneet lähinnä tiettyihin lajiryhmiin, kuten hyönteiset, kasvit, sienet ja linnut, joiden harrastajia seudulla on runsaasti. Lajisto- ja luontoselvityksiä on teetetty ja tullaan teettämään myös toiminta-alueemme arvokkailta luontokohteilta.

◀ Kuvassa luhtalemmikki.

Erityisesti metsäisten luontotyyppien osalta tietoja täydennetään myös luontoarvoille tärkeiden rakennepiirteiden, kuten lahoppuuston kannalta. Myös luonnonhoito- ja ennallistamistoimien vaikutuksia lajistoon ja luontotyyppien kehitykseen seurataan.

6.7 ENNALLISTAMINEN JA LUONNONHOITO

Ennallistamisessa on kyse luontoarvoiltaan heikentyneiden alueiden arvojen parantamisesta ja palauttamisesta heikennystä edeltäneeseen tilaan. Luonnonhoitotoimilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joita tehdään erityisesti erilaisten luontotyyppien ominaispiirteiden säilyttämiseksi tai lisäämiseksi. Kemijoki Oy ennallistaa monenlaisia elinympäristöjä, kuten virtavesiä, kosteikkoja ja niittyjä. Ennallistamiskohteet valitaan erillisselvitysten perusteella.

Vesiluonnon osalta ennallistamisessa on tärkeää erityisesti ihmisen toiminnasta eniten kärsineiden luontotyyppien tilan parantaminen.

Kunnostustoimenpiteiden lisäksi tehdään myös muita elinympäristöjen hyvää tilaa ylläpitäviä toimia. Jatkuvat ja säännölliset luonnonhoitotoimet ovat tarpeen erityisesti erilaisissa avoimissa elinympäristöissä, kuten perinnebiotoopeissa, jotka ilman kasvillisuuden säännöllistä niittoa rehevöityvät ja kasvavat umpeen. Samoin harjujen avoimet ja puoliavoimet luontotyypit kärsivät umpeenkasvusta, mikäli niitä ei hoideta. Metsien osalta luonnonhoidolliset toimenpiteet kohdistuvat usein harvennushakkuihin.

6.8 YMPÄRISTÖKASVATUS JA VIESTINTÄ

Kemijoki Oy:n ympäristökasvatuksen ja -viestinnän tarkoituksena on kertoa luontoon ja ympäristöön liittyvästä toiminnastamme sekä lisätä toimialueemme sidosryhmien tietämystä lähiympäristön luontoarvoista. Ympäristökasvatuksen ja -viestinnän keinoin pyritään vähentämään tahattomasta toiminnasta johtuvaa luontoarvojen heikentymistä ja tuhoutumista sekä innostamaan ihmisiä ja yhteisöjä toimimaan aktiivisesti luonnon arvojen turvaamiseksi. Viestinnässä pyritään monipuolisuuteen ja monikanavaisuuteen kaikkien toimintaympäristössämme olevien tavoittamiseksi. Lisäksi periaatteena on tiedon saavutettavuus.

Teemme paljon yhteistyötä ympäristökasvatuksen saralla päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä yhdistysten kanssa. Asiantuntijamme vierailevat eri oppiaineiden tunneilla ja innostavat opiskelijoita energia-alalle ja lisäävät oppilaiden tietämystä vesivoimasta ja vesi-ekosysteemeistä. Lisäksi voimalaitoksillamme vierailee jopa satoja koululaisia vuosittain. Osallistumme myös erilaisiin koululaisille suunnattuihin teematapahtumiin. Ympäristökasvatusta tehdään myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, sillä olemme mukana Lapin luonto- ja ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmän toiminnassa.

KÄSITTEET

Arvometsä

Metsä, jolla on taloudellista arvoa omistajalleen. Metsää hoidetaan ja hyödynnetään kestävästi siten, että metsästä kaadetaan vain taloudellisesti arvokkaita puita ja pienemmät puut jätetään metsään kasvamaan. Kasvatuksessa huomioidaan metsän monimuotoisuuden säilyminen.

Direktiivilaji

Laji, joka on mainittu Euroopan unionin luonto-direktiivin liitteessä II, IV tai V tai lintudirektiivin liitteessä I. Luonto- ja lintudirektiivien tavoitteena on tiettyjen EU:n alueella esiintyvien lajien ja niiden elinympäristöjen suojelu. Liitteissä on lueteltu direktiivien tarkoittamat lajit sekä määritelty lajikohtaiset suojelutoimet, joita EU:n jäsenmailta edellytetään.

Ekologinen jatkumo

Energian, aineiden ja organismien liikkumista vesi-ekosysteemissä. Ekologisen jatkumon saavuttaminen varmistaa, että vesiekosysteemille tyypillisen lajiston elinympäristöt ovat yhteydessä toisiinsa, ja lajit pystyvät saavuttamaan elinkiertonsa.

Biodiversiteetti

Biodiversiteetillä (myös luonnon monimuotoisuus, biologinen monimuotoisuus tai elonkirjo) tarkoitetaan elollisen luonnon monimuotoisuutta. Biodiversiteettiä tarkastellaan tavallisesti kolmella tasolla: ekosysteemien monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus sekä lajien sisäinen perinnöllinen vaihtelu.

Ekologinen yhteys

Ekologiset yhteydet tai käytävät ovat vaihtelevan levyisiä luontoalueiden muodostamia kulkuväyliä, jota pitkin eliöt pääsevät liikkumaan ja levittäytymään elinympäristöltä toiselle. Ekologiset yhteydet muodostavat ekologisen verkoston.

KÄSITTEET

Ekologinen verkosto

Luonnon ydinalueista, kuten metsä- tai vesialueista, ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä muodostunut verkosto, joka mahdollistaa eliöiden liikkumisen ja levittäytymisen elinympäristöjen välillä. Ekologiset verkostot ovat edellytys luonnon monimuotoisuuden säilymiselle.

Ekosysteemipalvelu

Ekosysteemipalvelut ovat erilaisia aineellisia ja aineettomia hyötyjä, joita ihmiset saavat luonnosta, kuten maaperän ja pohjaveden muodostus, pölytys, ravinto, lääkeaineet sekä luonnon tarjoamat virkistysmahdollisuudet ja esteettiset kokemukset. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään luokkaan eli ylläpito-, sääntely-, tuotanto- ja kulttuuripalveluihin.

Erityisesti suojeltava laji

Uhanalainen eliölaji, joka on luonnonsuojelulain 47 §:n nojalla säädetty erityisesti suojeltavaksi, koska sen häviämishuht on ilmeinen. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kielto tulee voimaan, kun Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) on tehnyt ja antanut tiedoksi päätöksen alueen rajoista. Lajit on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 1.

Ekosysteemi

Toiminnallinen kokonaisuus, joka muodostuu luonnonolosuhteiltaan verrattain yhtenäisellä alueella elävistä, toisiinsa vuorovaikutussuhteessa olevista eliöistä ja niiden elottomasta ympäristöstä. Ekosysteemiin kuuluvat eliöt muodostavat eliöyhteisön. Ekosysteemien rajaukselle ei ole tarkkaa määritelmää. Esimerkiksi järvi voidaan nähdä yhtenä ekosysteeminä tai se voidaan jakaa järven eri osissa toimiviin ekosysteemeihin.

Ennallistaminen

Ihmisen toiminnan seurauksena muuttuneen ympäristön palauttamista luonnontilaiseksi tai luonnontilaisen kaltaiseksi.

KÄSITTEET

Luonnonhoito

Luonnonvaraisten tai ihmisen muovaamien ympäristöjen hoitoa, jolla pyritään ylläpitämään tai lisäämään luonnon monimuotoisuutta tai muita luontoarvoja. Luonnonhoitoa ovat esimerkiksi vieraslajien kitkeminen tai perinnebiotooppien hoito niittämällä ja laiduntamalla.

Luontokato

Luontokadolla tarkoitetaan luonnon monimuotoisuuden eli biodiversiteetin köyhtymistä jollakin rajatulla alueella tai koko maapallolla. Lajien sukupuuttojen lisäksi monimuotoisuuden köyhtymistä ovat muun muassa elinympäristöjen häviäminen, lajien yksilömäärien väheneminen sekä lajien sisäisen geneettisen vaihtelun väheneminen.

Nettopositiivisuus

Toiminnan hyödyt ovat haittoja suurempia.

Luonnon monimuotoisuus

Ks. Biodiversiteetti

Luontopääoma

Luontopääomalla tarkoitetaan uusiutuvia ja uusiutumattomia luonnonvaroja, ekosysteemejä, biodiversiteettiä ja muita luonnon varantoja ja osa-alueita, jotka ovat perustana ekosysteemipalveluiden tuotannolle. Esimerkiksi metsät ovat luontopääomaa, josta ihmiset saavat erilaisia hyötyjä ja palveluita, kuten puutavaraa, marjoja, sieniä ja virkistysmahdollisuuksia.

Perinnebiotooppi

Perinteisen maatalouden muovaamia elinympäristöjä, joille on kehittynyt rikas ja omaleimainen eliölajisto. Aiemmin pääosin laidunnuksen ja niiton myötä avoimina pysyneitä alueita ja niillä eläviä uhanalaisia lajeja uhkaa erityisesti umpeenkasvu. Perinnebiotooppeja ovat erilaiset kedot, niityt, nummet, hakamaat ja metsälaitumet.

LIITTEET

Kemijoki Oy:n
ympäristöperiaatteet

Kemijoki Oy:n
suojelualueet ➤

MITTA
Rovaniemi
Ympäristö- ja energiapalvelut
Harri Patjas

SELVITYS
8.3.2018
1 (1)

KEMIJOKI OY:N SUOMEN VALTIOLLE LUONNOSUOJELUUN LUOVUTTAMAT ALUEET

- KITILÄ, KUMPUTUNTURI 232 ha**
- lehtojensuojelualue (LHO-120398, Natura2000 FI1300619) 52 ha
 - Natura2000 FI1300619 180 ha
- PELKOSENNIEMI, SERRIJOKI-KÄTKÄVUOMA 103 ha**
- soidensuojelualue (SSA-12-0168, Natura2000 FI1300905) 103 ha
- PELKOSENNIEMI, RAATEAAPA 107 ha**
- soidensuojelualue (SSO-12-0526, Natura2000 FI1300906) 54 ha
 - suojeluohjelmien toteuttamisen vaihtomaaksi 53 ha
- PELKOSENNIEMI, KILPIAAPA 488 ha**
- soidensuojelualue (Natura2000 FI1300907)
- SODANKYLÄ, VIIANKIAAPA 28 ha**
- soidensuojelualue (Natura2000 FI1301706)

YHTEENSÄ 958 HA

KEMIJOKI OY:N OMISTAMALLA ALUEELLA OLEVAT YKSITYISMAIDEN LUONNONSUOJELUALUEET

- PELKOSENNIEMI**
- Kemihaaran soiden luonnonsuojelualue (YSA230877) 7737 ha
 - Ahmorannan lehtojensuojelualue (YSA201652) 16 ha
 - Kokkosen-Valtio RN:o 290:0 lehtojensuojelualue (YSA201653) 0,3 ha
- SODANKYLÄ**
- Mutenian luonnonsuojelualue (YSA203749) 111 ha
 - Vajukosken Molikan luonnonsuojelualue (YSA205158) 17 ha
 - Peuraniemen ja Peurapason luonnonsuojelualue (YSA205168) 12 ha
- ROVANIEMI**
- Apilakirjokääriäinen Yli-Korkko (ERA206141) 0,6 ha

YHTEENSÄ 7 894 HA

KOSKIENSUOJELULAIN JA OUNASJOKILAIN PERUSTEELLA SUOJELLUT KEMIJOKI OY:N OMISTAMAT KOSKITILAT

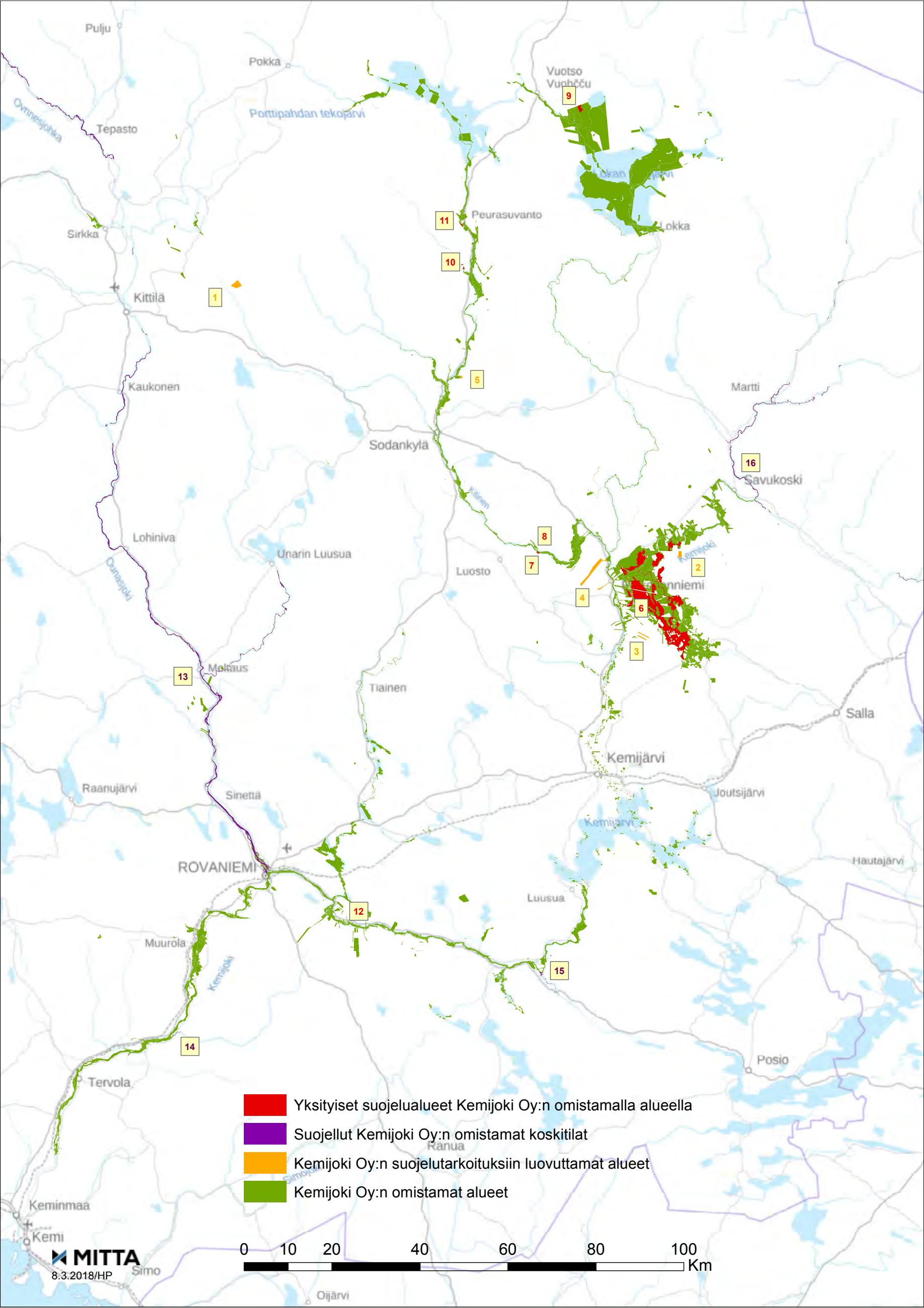
- Ounasjoki ja Meltausjoki 3 473 ha
- Vahajoki 11 ha
- Auttijoki 40 ha
- Kemijoen ja Tenniojoen yhtymäkohdan yläpuolinen vesistö 595 ha

YHTEENSÄ 4 119 HA

MITTA OY
Ympäristö- ja energiapalvelut
Urheilukatu 5 - 7
96100 Rovaniemi

MITTA OY
Laakeritie 9
90620 Oulu
puh. (08) 5356 000

Y-tunnus 0779388-3
kotipaikka Oulu
www.mitta.fi

LIITTEET

Rantaviivan pituudet
Kemijoki Oy:n
toimialueella Lapissa ➤

